

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

9. An contemptus formalis in re levi, videlicet legislatoris humani, legis, præcepti, consilii, &c. sit solum peccatum veniale? Et quid, si sit de legislatore, & præcepto Divino? Ex p. 3. t. 6. & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

ramentum non manifestandi examinandi neque in genere, neque in specie ea de quibus interrogari debent; Ideo nunc ratione dicti Iuramenti illam opinionem prorsus refello, & assero examinatores Episcoporum non posse aliquid Episcopis examinandis manifestare, etiam si sint doctissimi; & prae verecundia timeatur, non bene responsuros; Et ego factus examinatur Episcoporum a fel. mem. Urbani. VIII, ratione dicti iuramenti hoc semper in praxi rigidissime obseruari, nec aliter obseruandum esse puto; & sicut alibi dixi, doctrinam a me superius positam non esse intelligendam, quando aliqui examinarentur in concursu, propter dampnum tertij: sic etiam tunc assero, non procedere in examine Episcoporum, ratione praestiti iuramenti.

5. Nota etiam, me olim cum multis Doctoribus docuisse, habentem privilegium comedendi lactinia in diebus ieiuniorum, posse comedere faginam: Sed modo, re melius considerata, prorsus negatiuam sententiam sustinendam esse puto.

RESOL. VI.

An in conscientia erronea detur paruitas materiae? Sed difficultas est, quando conscientia erronea non distinguitur a mortali sit, vel veniale, sed solum confuse proponitur actio mala, an tunc peccatum mortale sit? Ex part. 5. tr. 5. Resol. 37.

§. 1. Affirmatiue respondeo cum Azorio tom. 1. lib. 2. c. 8. q. 5. vbi sic ait: Queritur an sit lethale, an veniale peccatum contra conscientiam errantem agere; Respondeo interdum esse lethale, interdum veniale peccatum, pro varietate materiae grauis, vel magna, vel leuis & parua, in qua conscientia errat, & pro varietate iudicij quo aliquid suadendo, vel monendo aberrat a lege. Potest enim accidere, vt conscientia existimet aliquid esse veniale peccatum, & quatenus tale vitandum, licet alioqui sit materia grauis. Item potest existimare aliquid esse crimen lethale, & quatenus tale cauendum & fugiendum, cum tamen res sit alioqui leuis, vel media, & indifferens. Ita ille, quem sequitur Alphonsus de Leone de officio Confess. p. 1. recollect. 7. mem. 21.

2. Sed difficultas est, quando conscientia erronea non distinguit, an mortale sit, vel veniale: sed solum confuse proponitur actio mala, & tunc peccatum mortale adest docet vtrique Sanchez, Thomas, & Ioannes, hic in select. disp. 18. num. 1. ille in summa, tom. 1. lib. 1. cap. 1. n. 9. quibus adde Castum Palaum tom. 1. disp. 1. punct. 1. n. 6. quia cum amplecteris obiectum venialiter malum, dubitans an sit mortale, peccas mortaliter secundum omnium sententiam, quia te exponis periculo mortale committendi. Sed quando tibi representatur obiectum malum, prohibitum, neque distinguens an sit mortale, vel veniale, illud amplecteris, iam quantum est ex tua voluntate periculo committendi mortale te exponis, ergo.

3. Verum Perez etiam, 10. scholast. num. 29. Salas in p. 2. tract. 8. disp. vnic. sect. 3. num. 33. Valentia tom. 1. disp. 2. q. 14. punct. 4. & alij asserunt in tali casu committi solum peccatum veniale, quia voluntas appetens malitiam in communi, non appetit malitiam excedentem culpam venialem, alia si excederet, non esset venialis, & mortali communis. Vnde vtramque sententiam probabilem esse puto.

RESOL. VII.

An in prohibitione alienationis rerum Ecclesiasticarum detur paruitas materiae?

Idem est dicendum de locatione. Sed difficultas est in supradicta questione, qua dicantur terrulae, & qua res exigui valoris? Ex part. 5. tract. 5. Resol. 57.

§. 1. Affirmatiuam sententiam tenendam esse patet cap. terrulas 12. q. 2. & ita docent DD. quos citat & sequitur Riccius in praxi tom. 1. resolut. 36 quia in generali prohibitione alienationis modica non veniunt, vt notat Bald. vol. 1. conf. 91. & idem restitutio in integrum pro modica lésione non datur, vt docet Burlatus conf. 27. n. 17. & Sfortia de restitut. in integr. quest. 4. art. 12. n. 109. & pro modica sterilitate non fit remissio mercedis, vt vult Valaeus decis. 30. vide etiam Gutierrez. conf. 15. num. 7. & sequ. Carder. Pereira in l. si curatorem, ver. contrarium, num. 15. C. de integr. rest. minor. & Quarantam in summ. Bull. ver. alienatio, n. 41. vbi notat per factam Congregationem decissum fuisse, neque constitutionem Pauli 11. neque Concilij Tridentini Decretum derogasse dispositioni supradicti textus c. terrulas, qui quidem textus procedere non solum in alienatione, sed in locatione etiam, tenet Thomingus decis. 23. Crotus volum. 1. conf. 96. n. 14. & alij.

Quoad hoc lege doctrinam Rel. not. seq.

2. Sed difficultas est qua dicantur terrulae, & qua res exigui valoris: Glossa ait quod forte hic textus exiguas vocat non valentes ultra viginti solidos, refert & sequitur Archidiaconus in cap. si quos, hac eadem causa & quest. Alciat. conf. 21. num. 6. & sequ. Sed probabilius est Iudicis arbitrio hoc esse remittendum, qui consuetudinem terra & temporum locorumque qualiter attendere debet, & inspicere conditionem Ecclesiae, si sit pauper, vel multum abundans. Ita Quaranta dicto n. 41. Aloysius Riccius dicta resolut. 36. in fine.

hoc pro mobilibus pretiosis in tom. 7. tr. 1. Resol. 22. lege doctrinam eius §. 1.

RESOL. VIII.

An praeceptum sub mortali impostum, sub materia leui obliget saltem sub veniali? Ex part. 5. tr. 5. Resol. 48.

§. 1. Respondeo affirmatiue cum Suarez de legibus, lib. 3. cap. 26. num. 6. duo enim sunt in dicto praecepto distinguenda, vnum est, talem rem praecipere, aliud est praecipere sub tali obligatione, vel poena. Primum, vt supponimus, non est iniustum, quia ponimus materiam praecipere simpliciter honestam esse, & in suo gradu iustam, & capacem praecipere. Secundum autem iniustum est. At verò non obstante iniustitia & nullitate quoad secundum potest praecipere valere, quoad primum quod iustum est, tum quia illud est prius natura, vt sic dicam, & ex se separabile a secundo; tum etiam, quia in his, quae huiusmodi sunt, vtile per inutile non viariatur. Neque intentio praecipientis intelligitur esse conditionata, ita ut nolit praecipere quod potest, si non potest obligare quantum appetit, sed potius absolute intendit praecipere, & volendo obligare plus, quam potest, consequenter etiam vult obligare quantum potest, & ita censeo tale praecipere esse validum quoad obligationem commensuratum, & proportionatam materiae eius, quia quoad illam non deest intentio praecipientis, & nihil aliud est quod ibi desideretur. Et ita etiam hanc sententiam docet Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. c. 4. num. 46. & Baldellus in dispus. Theologicis tom. 1. lib. 5. disp. 10. n. 9.

RESOL. IX.

An contemptus formalis in re leui, v. g. legislatoris humani,

mani, legis, præcepti, consilij, &c. sit solum peccatum veniale?
Et quid si sit de legislatore, & præcepto diuino? Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 72.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. ex doctrina Ref. 16. § 1. ad medium, vers. Similiter.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Suarez de legibus lib. 2. cap. 28. n. 24. & alij, quia esse rem leuem, quæ tibi imperata est, non obstat quo minus tibi imperetur ex eadem potestate, qua imperatur res grauis; ergo si ex contemptu huius potestatis præceptum leue violas, ita grauitur peccas, ac si violares, præceptum graue. Dicendum est igitur quod contemptus legislatoris humani, quatenus legislator est, seu violatio cuiuscumque legis, præcepti, & consilij ipsius, ex tali contemptu semper reputato peccatum mortale est, non solum in graui materia, sed etiam in leui.

2. At his non obstantibus ego contrariam sententiam tenco, quam etiam tenet Caietanus in summa, ver. contemptus, ver. aduerte hanc. Armilla eodem verb. n. 3. Medina in p. 2. q. 88. art. 4. in fine. Valentia tom. 2. disp. 7. q. 5. punct. 6. in 1. casu. & 10. 3. disp. 7. q. 3. punct. 3. consentit Leonardus Lessius lib. 2. c. 49. dub. 6. nu. 45. & 46. loquens expressè non solum de legislatore humano, sed etiam diuino, & affirmans, si nolis illis parere in rebus minimis, vt ostendas eorum minima præcepta te parui facere, non esse mortale, quod de legislatore diuino negat, & optime Sanch. in sum. tom. 1. lib. 5. c. n. 11. & 13. in fine. Ratio verò nostræ opinionis est, quia potes contemnere legislatorem, cuiusque præcepta non absolute, sed quatenus sunt in materia leui, v. g. in silentio seruando; ergo tunc contemptus non videtur grauis, sed leuis. Dicendum est igitur dari posse peccatum veniale contemptus, sicut & inobedientia formalis, si præceptum superioris contemas non absolute, sed quatenus est in materia leui.

3. Hinc à fortiori colligitur, si superior contemnat, non quatenus superior est, sed quatenus est infirma fortis, indoctus, imprudens, & ex huiusmodi contemptu nolis ei obedire in re leui, non erit peccatum mortale, quia tunc non contemnitur formaliter eius potestas, sed eius persona ob defectus, quos habet. Item si ex indignatione leui, & prauo aliquo affectu erga superiorem, nolis ei obedire in re leui, non est mortalis inobedientia. Ita Lessius num. 46. Sanchez n. 13. vide etiam Sancium in selectis disp. 7. n. 13.

RESOL. X.

An in acceptatione personarum quoad beneficia conferenda, detur paruitas materia?

Ex quo inferitur, an sit leue peccatum prætermittere ordinem misericordie, quando leuis est excessus, v. g. si duo aliqui sunt in extrema necessitate, & secundum ordinem misericordie teneatur aliquis potius vni, quam alteri succurrere propter titulum, v. g. consanguinitatis? Ex part. 5. tr. 7. Ref. 13.

Sup. hoc in tom. 3. tr. 3. Ref. 101. §. 2. ad medium, vers. si vero, & in aliis eius annot.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Rodriguez in summa tom. 1. cap. 16. ante num. 1. vbi sic ait. De aqui se sigue que la acepcion de las personas segun su naturaleza es pecado mortal, pues es opuesta à la justicia, dixè de su naturaleza, porque por la poquedad de la materia puede acontercer algunas vezes que sea pecado venial, como si vno eligiese à vn amigo menos digno de vn officio de poco momento en la Republica dexando à otro que mejor lo merece, como se dirà en el Capitulo de dos beneficios. Ita ille, & Sorus de iust. lib. 3. q. vlt. art. 2. cum Bañes, Salonio, & Valentia penes Turrianum vbi infra, docent non fore

peccatum mortiferum, quando minus, ad quod quis eligendus est, non est magni momenti, & prætermittitur digniori eligitur dignus. Secundo docent non esse mortale, quando licet materia, aut minus electio magni momenti sit, excessus tamen dignitatis paruitatis, & modicus est, tunc enim non videtur grauis violatio iustitiæ distributiua.

2. Sed Aloysius Turrianus in 2. 2. D. Thom. de iust. tom. 2. disp. 22. dub. 1. n. 6. existimat priorem partem huius sententiæ veram esse, si contingat materia electionis esse leuem quod non facile conuenit in electione beneficij & cathedræ, Secundan verò partem existimat omnino falsam, neque admittendam, nam materia præcepti non est excessus dignitatis, sed electio dignioris, cui conferendam est beneficium, aut præbenda: talis autem actus grauis materia est, & propter eandem rationem mihi nunquam placuit, quod docent recentiores aliqui in materia de charitate esse leue peccatum prætermittere ordinem misericordie positum in præcepto, quando leuis est excessus, v. g. si duo aliqui sunt in extrema necessitate, & secundum ordinem misericordie teneatur aliquis potius vni, quam alteri succurrere, propter titulum, v. g. consanguinitatis, docent prædicti recentiores non esse peccatum mortiferum violare talem obligationem, quando excessus consanguinitatis paruus est. Sed hæc doctrina admittenda non est, quia in materia præcepti misericordie, non est maior, aut minor consanguinitas in eo euentu, sed largitio elemosinæ faciendæ propinquiori secundum debitum ordinem: talis autem actus magni momenti est, ex quo pendet vita eius cui debetur elemosina ex obligatione ordinis misericordie, qui est in præcepto, & oppositum non existimo tutum in praxi, propter manifestam rationem allegatam, & licet Bañes vbi supra ita explicet suam opinionem de hoc euentu, quod candidatum esse, quasi aequè dignum; hanc tamen doctrinam non admittit idem Turrianus, quia Bañes docet esse peccatum veniale in hoc euentu non eligere digniorem, admittit ergo excessum dignitatis in vno, hoc autem admissio contendit esse obligationem grauem eligendi digniorem, unde ex his ego puto veramque sententiam esse probabilem.

RESOL. XI.

An in vsura detur paruitas materia? Ex part. 3. tract. 5. Ref. 30.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Alphonsus de Leone de offi. confess. part. 1. recit. est. 7. num. 37. vbi sic ait. Limitatur sextò, vt non detur paruitas materia in vsura. Ratio est, quia quicquid loti accidit, vsura est, verbum enim quicquid in modica & leui materia etiam verificatur. Ita ille, cuius opinio confirmari potest ex his, quæ adducit Barbosa disp. 3. 15. n. 4. vbi ex multis probat hanc dictionem etiam minutissima comprehendere, quod etiam docet Vulpellius in ditione quicquid, n. 4. Cenedo singul. 89. n. 4. & alij. Sed ego diligenter multos auctores recognoui, non inuenio hanc questionem neque vnum tangentem. Neque videtur vt vsura in quacumque materia constituitur non variare iudicium, vt diximus de magis, hæretici, perituro, &c. etsi in simonia secundum probabilem Doctorum opinionem, vt supra vilium est, detur etiam paruitas materia; quare non erit danda in vltimadò cogita.

RESOL.